

OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZA ROLA RODZICÓW W PERCEPCJI SPOŁECZNEJ

ANNA ŚNIEGULSKA

Uniwersytet Rzeszowski

Wprowadzenie

Fundamentalną przestrzeń aktywności człowieka dorosłego stanowi rodzicielstwo, przejawiające się w pełnieniu roli matki i ojca. Wprawdzie w okresie dorosłości człowiek podejmuje się realizacji wielu ról społecznych, jednak należy podkreślić, że to właśnie rodzicielstwo pozostaje szczególnie ważnym wymiarem jego funkcjonowania. Raz podjęte, trwa do końca życia (Bągiel, 2012), wytyczając przed rodzicem określone zadania, obowiązki i powinności. W ten sposób rodzicielstwo stanowi istotny czynnik rozwoju człowieka, płaszczyznę jego samorealizacji, a ponadto staje się źródłem satysfakcji, radości i szczęścia (Śniegulska, 2017b).

Rodzicielstwo obejmuje cały szereg działań, które są podejmowane przez rodziców na rzecz dziecka. Jest to aktywne i rzeczywiste pełnienie ról macierzyńskich i ojcowskich, które związane są z opieką, ochroną, kontrolą, wsparciem oraz tworzeniem warunków sprzyjających procesom rozwoju, wychowania i edukacji potomstwa. Role te pozostają wobec siebie komplementarne, co oznacza uzupełnianie roli matki przez rolę ojca (Izdebska, 2015).

Biorąc pod uwagę, że na rolę rodzicielską składa się wymiar działań związanych

z opieką, kontrolą i rozwojem (Kwak, 2008), możemy przyjąć, że rola opiekuńczo-wychowawcza rodzica polega na spełnianiu obowiązków opiekuńczych, wychowawczych, zaspokojeniu wszelkich potrzeb dziecka, jak i ciągłej trosce o rozwój dziecka. Wiąże się ona zatem z tworzeniem potomstwu optymalnych warunków rozwojowych, stawianiem pewnych granic i wymagań, co pozwala na osiągnięcie potencjalnego rozwoju i samodzielności życiowej.

Wprowadzając w problematykę tego opracowania, należy zwrócić uwagę, że pełnienie ról rodzicielskich realizuje się w skomplikowanym splocie uwarunkowań społeczno-ekonomicznych, kulturowych i demograficznych. Konteksty te w zasadniczym stopniu wpływają na rodzinę, determinując sposób jej funkcjonowania, jak też sposób pełnienia przez rodziców ich roli rodzicielskiej.

Na przestrzeni ostatnich dekad na świecie dokonały się bardzo głębokie i wieloaspektowe transformacje życia społecznego, w tym obyczajowości. Pojawiły się nowe globalne trendy kulturowe, które wpłynęły na zmiany wzorców życia rodzinnego, jak i zmiany w strukturze rodziny. W konsekwencji nastąpił rozpad rodzin dużych, wielopokoleniowych, zintegrowanych przestrzennie i społecznie (Marzec, Badora, Czeredreka, 2001), a także zmieniły się wzorce płodności, skutkujące

obniżeniem dzietności polskich rodzin. Pewnym zmianom uległy także preferencje odnośnie do wartości życia rodzinnego, tradycja wychowawcza oraz postawy młodych osób wobec małżeństwa i rodzicielstwa, wynikające m.in. z postępującego procesu relatywizacji zasad moralnych oraz zeświecczenia społeczeństw. Krytyce i podważaniu tradycyjnych form małżeństwa i rodziny, obserwowanej od lat 60. ubiegłego wieku (Bołoz, 2007), towarzyszą obecnie „post-rodzinne” rodziny, przyjmujące postać kohabitacji, monoparentalności, związków homoseksualnych czy życia w samotności. Te alternatywy, zyskując społeczną akceptację, stają się zinstytucjonalizowanymi wzorami życia (Slany, 2008). Ponadto nastąpił wyraźny wzrost aktywności zawodowej kobiet, który nie jest dyktowany względami finansowymi. Kobiety wyzwolone bowiem z tradycyjnych unormowań moralnych i religijnych na przestrzeni ostatnich dekad przejawiają dążenia do samorealizacji, indywidualizacji i niezależności. W ten sposób zmieniły się role kobiet (Pilecka, Pietrzyk, 2009), a w sferze stosunków małżeńsko-rodziny pojawiła się bardzo wyraźna tendencja do partnerstwa we wzajemnych relacjach. Należy również odnotować fakt zwiększania się autonomii jednostki, jak i partnerstwa między członkami rodziny, zmianę pozycji matki i dziecka, a także przykładanie większej uwagi do relacji między ojcem a dzieckiem (Chomczyńska-Miliszkiewicz, 1999).

Jak wzmiankowano, w ślad za postępującymi zmianami ulegają przeobrażeniom role rodzinne spełniane przez rodziców. Ogólnie role te można podzielić na instrumentalne i afektywne. Pierwsze dotyczą świadczenia zasobów fizycznych (żywność, odzież, schronienie), podejmowania decyzji oraz zarządzania systemem rodzinnym. Role afektywne istnieją z kolei po to, by członkom rodziny zapewnić wsparcie emocjonalne (Wałęcka-Matyja, 2014). W tej perspektywie można opisać model pełnienia roli matki i ojca. W tradycyjnym modelu dla roli mat-

ki charakterystyczne były funkcje związane z ekspresją emocjonalną, które polegały na budowaniu więzi emocjonalnych, kształtowaniu atmosfery życzliwości, ciepła i zrozumienia. Realizowanie zaś funkcji instrumentalnych, polegających na zaspokojeniu rodzinnie środków egzystencji oraz odpowiedniego statusu społecznego, od dawna wpisywały się w rolę ojca (Chomczyńska-Miliszkiewicz, 1999).

Aktualnie tradycyjny model pełnienia ról rodzicielskich ulega zatarciu, przy czym znaczącej transformacji ulegają nie tylko role matki, lecz także ojca. Kwestie związane z wychowaniem i sprawowaniem opieki nad potomstwem spoczywają dziś na obojgu rodzicach, aczkolwiek nie zawsze w równym stopniu obciążają mężczyznę i kobietę. Należy jednak podkreślić, że matki stają się dziś w nieporównywalnie większym stopniu aniżeli kiedyś świadomymi wychowawczyniami swych dzieci, natomiast ojcowie budują swoje relacje z dzieckiem na miłości, bliskości, głębokim rozumieniu i empatii. W ten sposób kształtuje się nowy wizerunek matki, nie tylko opiekunki, lecz także osoby, od której oczekuje się wpajania dziecku zasad moralnych, kształtowania systemu wartości etycznych i charakteru, wzmacniania poczucia własnej wartości, motywowania do osiągnięć edukacyjnych oraz kształtowania ambicji i aspiracji. Jesteśmy również świadkami kształtowania się nowego wizerunku ojca, który od najwcześniejszych chwil życia dziecka aktywnie włącza się w obowiązki opiekuńcze. Tworzy się więc nowy model ojcostwa, uwydatniający jego aspekt pedagogiczny, dotyczący m.in. relacji, które zachodzą między ojcem a dzieckiem i matką w procesie wychowania (Sonnenski, 2011).

W kontekście współczesnych przemian rodziny i rodzicielstwa powracają pytania o jakość i poziom spełniania przez rodziców roli opiekuńczo-wychowawczej. Pojawiają się tu wątpliwości związane z podejmowaniem przez współczesne kobiety aktywno-

ści zawodowej i w sferze publicznej oraz jej wpływem na funkcjonowanie rodziny. Przeciążenie nadmiarem obowiązków i funkcjonowanie w sytuacji permanentnego konfliktu ról może być przyczyną deprecjacji ról wewnątrzrodzinnych, związanych np. z zapewnieniem dziecku właściwej opieki i kształtowaniem ciepła domowego ogniska. Nie budzi jednak wątpliwości, że współczesny model ojca posiada pozytywne implikacje dla rozwoju potomstwa. „Odkryty” jako ojciec bliski dziecku odgrywa zatem mężczyzna rolę niezwykle ważną, warunkując całość procesu wychowania (Zwoliński, 2008).

Tytułem wprowadzenia warto zasygnalizować, że pojęcie roli rodzinnej wiąże się z poziomem realizacji poszczególnych funkcji rodziny (Wałęcka-Matyja, 2014). Stąd realizowane przez rodziców role opiekunów i wychowawców przekładają się na funkcjonowanie rodziny, w tym na jakość spełnianych przez nią funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Jeśli pełnienie tych ról wynika m.in. ze świadomości wychowawczej rodziców oraz wysokiego poziomu kultury pedagogicznej, implikuje to właściwe funkcjonowanie rodziny w zakresie opieki i wychowania.

Mimo że wyodrębnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczych z całokształtu życia rodzinnego jest zabiegiem dość sztucznym (Marzec, Badora, Czeredreka, 2001), to jednak możemy uznać, że istotą funkcji opiekuńczej jest zaspokajanie potrzeb bytowych i emocjonalnych, udzielanie pomocy, okazywanie wsparcia i troski, a jej atrybuty stanowi m.in. bezwarunkowa miłość, przynależność, klimat życia rodzinnego, poczucie bezpieczeństwa i oparcia (Wałęcka-Matyja, 2014). Na funkcję wychowawczą rodziny składają się zaś czynności z zakresu wychowania fizyczno-zdrowotnego, umysłowego i moralno-społecznego, religijnego, estetycznego oraz aktywność i działalność dzieci, która stopniowo obejmuje wykonywanie różnorodnych zadań (Marzec, Badora, Czeredreka, 2001).

Charakterystyka badań

W prezentowanym artykule podjęłam próbę naszkicowania opiekuńczo-wychowawczej roli matki i ojca w percepcji społecznej. Realizując zamierzenie badawcze, odwołuję się do własnych badań oraz przedstawiam fragmenty projektów badawczych zrealizowanych pod moim kierunkiem przez studentów w ramach seminariów dyplomowych prowadzonych na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu Rzeszowskiego w roku akademickim 2014/2015. Projekty badawcze zostały realizowane metodą sondażową za pomocą techniki ankiety. Przeprowadzono je w województwie podkarpackim wśród studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego (Wydziału Pedagogicznego i Wydziału Ekonomii) oraz mieszkańców miejscowości położonych w Polsce południowo-wschodniej.

W kontekście przeprowadzonych badań udało się odpowiedzieć na główne pytanie badawcze, mianowicie: Jaka jest społeczna percepcja opiekuńczo-wychowawczej roli matki i ojca?

Wyniki badań

Na podstawie zrealizowanych badań można stwierdzić, że role matki i ojca postrzegane są w sposób dość tradycyjny. Podstawowe wymiary opiekuńczo-wychowawczej roli rodziców postrzegane przez badanych ilustruje tabela 1.

W percepcji badanych rolą matki, jak i ojca jest okazywanie miłości. Badani zapytani o atrybuty opiekuńczo-wychowawczej roli matki przede wszystkim wskazywali na te cechy, które wiążą się z rolami ekspresyjnymi. Natomiast istotę roli ojca, oprócz miłości, wyznaczyła dyscyplina, pomocniczość i zaspokojenie potrzeby bezpieczeństwa.

U podstaw takiej percepcji roli matki i ojca może leżeć przekonanie, że rolę kobiety-matki i mężczyzny-ojca konstytuują obowiązki rodzinno-domowe, lecz mają one

Tabela 1. Rola matki i ojca w percepcji badanych

Wymiary roli rodzicielskiej	Rola matki		Rola ojca	
	N = 70	%	N = 70	%
Okazywanie miłości	63	90,00	37	52,85
Opieka	48	68,57	21	30,00
Troska	35	50,00	10	14,28
Wsparcie, dodawanie otuchy	33	47,14	24	34,28
Budowanie ciepłej atmosfery w rodzinie	20	28,57	1	1,42
Cierpliwość	18	25,71	6	8,57
Zrozumienie	16	22,85	11	15,71
Zapewnienie bezpieczeństwa, stabilności	12	17,14	22	31,42
Partnerstwo	11	15,71	13	18,57
Wyrozumiałość	9	12,85	11	15,71
Pomoc	6	8,57	32	45,71
Zainteresowanie sprawami dziecka i rodziny	5	7,14	9	12,85
Surowość	3	4,28	21	30,00
Dyscyplina	1	1,42	36	51,42

Dane nie sumują się ze względu na wybory wielokrotne dokonywane przez osoby badane.

Źródło: Frączek (2015, s. 65).

nieto odmienny charakter. Rola matki częściej bywa kojarzona z czułością, opiekuńczością, troską, ciepłem rodzinnym i tworzeniem atmosfery rodzinnej, rola ojca natomiast wiąże się z zapewnianiem rodzinie bezpieczeństwa, dyscypliną i surowością. Zatem roli matki przypisywane są atrybuty charakterystyczne dla tradycyjnie postrzeganej roli kobiecej, ojcu z kolei – atrybuty właściwe dla tradycyjnej roli męskiej w rodzinie (Śniegulska, 2017a).

Pewną konsekwencją takiego percypowania roli matki i ojca jest przypisywanie rodzicom konkretnych obowiązków opie-

kuńczo-wychowawczych. Obowiązki przypisywane matce i ojcu ilustruje tabela 2.

Należy dodać, że badani w 61,42% spostrzegają przeobrażenia ról rodzicielskich: rola matki uległa bardzo wyraźnej zmianie w percepcji 58,57% osób, rola ojca natomiast zmieniła się w opinii 61,42% respondentów. Zasadniczego kierunku w przemianach roli matki nadało podjęcie przez kobiety pracy zawodowej (47,14%), czego najbardziej widoczną konsekwencją jest brak czasu dla dziecka (34,28%). Według badanych współczesne matki charakteryzują się większą świadomością wychowawczą, co sprawia,

Tabela 2. Obowiązki opiekuńczo-wychowawcze przypisywane matce i ojcu

Obowiązki matki	Odsetek wskazań	Obowiązki ojca	Odsetek wskazań
Karmienie/posiłki	35,71	Zapewnienie bezpieczeństwa	60,00
Wpajanie dziecku wartości	34,28	Zapewnienie bytu	51,42
Dbanie o szczęśliwe dzieciństwo	32,85	Uczenie odpowiedzialności	44,28
Rozwijanie szacunku do rodziców i osób starszych	28,57	Pomoc w rozwiązywaniu problemów	30,00
Pomoc w rozwiązywaniu problemów	25,71	Aktywizowanie dziecka do działań	27,14
Uczenie odpowiedzialności	22,85	Dbanie o wykształcenie potomstwa	22,85

Dane nie sumują się ze względu na wybory wielokrotne dokonywane przez osoby badane.

Źródło: Frączek (2015, s. 65).

że inaczej wychowują swoje dzieci (10%). Nawiązują z potomstwem relacje bardziej partnerskie, choć bywają nadopiekuńcze. Pojawia się również opinia, że matki, bardziej niż dawniej, dbają obecnie o zaspokojenie dzieciom bytu materialnego (1,42%). Główne zaś kierunki w transformacji roli ojca doprowadziły do:

- wzrostu jego zaangażowania w sprawy rodzinne i wychowanie dzieci – 55,71% wskazań;
- spadku znaczenia ojca jako głowy rodziny – 30%;
- zmniejszenia autorytetu ojca w rodzinie – 21,42%;
- spadku znaczenia ojca jako jedyne go żywiciela rodziny – 15,71%;
- poświęcania dzieciom większej ilości czasu – 15,71%;
- nawiązywania z potomstwem relacji partnerskich – 14,28%;
- mniejszego udziału ojca w budowaniu dyscypliny w rodzinie – 7,14%;
- wzrostu zainteresowania dziećmi – 4,28%;
- większego okazywania dzieciom uczuć – 5,71%.

W percepcji badanych właściwe realizowanie roli opiekuńczo-wychowawczej przez współczesnych rodziców jest zadaniem trudnym. Percypowane utrudnienia ilustruje tabela 3¹.

Rola ojca we współczesnej rodzinie była również analizowana w innym projekcie badawczym². Na podstawie uzyskanych rezultatów wykazano, że rola matki różni się w rodzinie od roli ojca dla 79% badanych osób. Rolę ojca wyróżnia fakt, że w większym zakresie ciąży na nim obowiązek zapewnienia rodzinie bytu materialnego

¹ G. Frączek (2015). Role rodzicielskie we współczesnej rodzinie w percepcji osób młodszego i starszego pokolenia. Nieopublikowana praca dyplomowa. Rzeszów: UR.

² W badaniach uczestniczyło 100 osób – 50 studentów Wydziału Pedagogicznego UR oraz 50 rodziców uczniów szkoły podstawowej w Błażowej. W grupie badawczej znalazło się 35 mężczyzn i 65 kobiet; 72 osoby posiadające potomstwo oraz 28 osób bezdzietnych (Niemiec, 2015).

(100%), podejmowanie ważnych decyzji (78%) i utrzymywanie dyscypliny (44%). Rola mężczyzny – ojca jest postrzegana jako złożona i wieloaspektowa, a jej istotny wymiar stanowi opieka i wychowanie potomstwa. Analizując tę rolę w kategoriach opieki i wychowania, badani wskazali na szereg obowiązków, których spełnienia podejmują się współcześni mężczyźni. Obowiązki te przedstawia wykres 1.

Z prezentowanych badań wyłania się wizerunek współczesnego ojca, który w opiniach respondentów:

- na równi z matką jest odpowiedzialny za kwestie opiekuńcze (89%);
- spędza z dzieckiem czas wolny (65%);
- bardzo często (18%) i często (42%) rozmawia z dzieckiem i bawi się z nim (37%);
- bardzo dobrze potrafi porozumieć się z potomstwem (48%);
- odczuwa większą niż matka trudność w pełnieniu roli opiekuńczo-wychowawczej (72%), przy czym trudność ta przede wszystkim dotyczy okazywania dzieciom uczuć (57%); brakuje mu odpowiednich umiejętności wychowawczych (41%) i doświadczenia (18%).

Współczesny ojciec, mimo że bywa postrzegany przez pryzmat spełniania w rodzinie obowiązków tradycyjnie przypisanych roli męskiej, to jednak realizuje obowiązki opiekuńczo-wychowawcze, stając się dla swych dzieci wyrozumiałym przyjacielem (27%), oparciem i ostoją (25%) oraz autorytetem (15%). W ten sposób ojcom przypisuje się rolę głównego żywiciela lub głowy rodziny, nie pozbawionej emocjonalnej troski o dziecko i rodzinę (Kaźmierczak, 2015). Większość badanych podkreśla ich rolę wychowawcy (72% wskazań), która w przypadku wychowywania synów bywa postrzegana jako ważniejsza (44%). Dla 27% badanych osób rola ojca jako wychowawcy jest tak samo ważna w odniesieniu do córek, jak i synów (Niemiec, 2015).

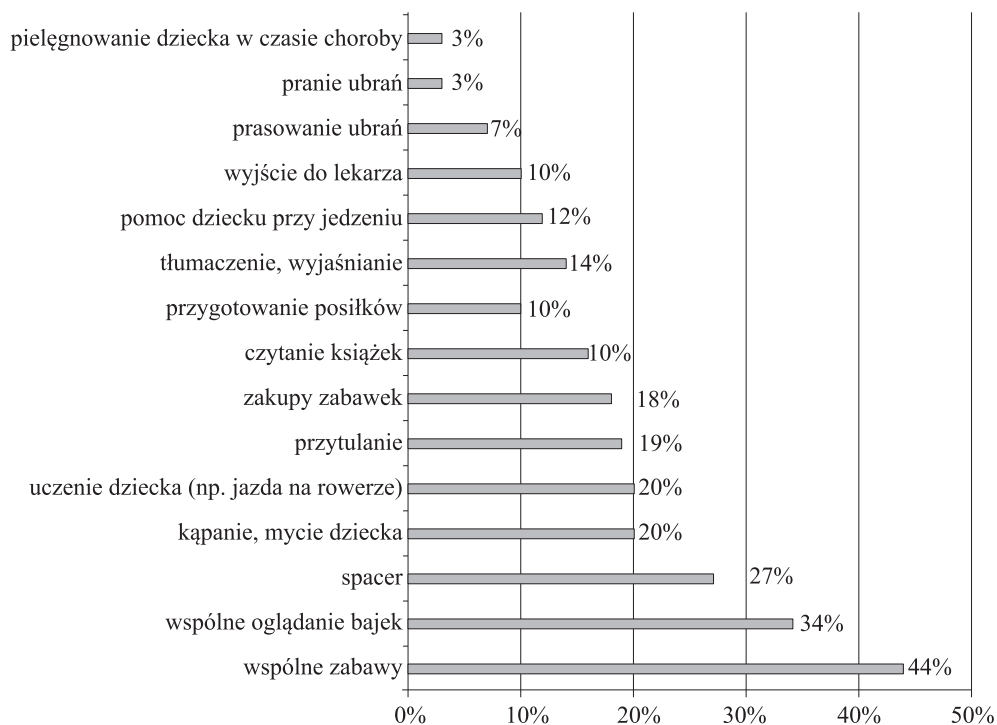
Analizując percepcję roli rodzica w kontekście płci dziecka, możemy stwierdzić, że

Tabela 3. Wybrane utrudnienia w realizowaniu opieki i wychowaniu przez rodziców

Utrudnienia	Odsetek wskazań
Podjęcie przez oboje rodziców pracy zawodowej i pogoń za pieniędzmi	87,14
Brak czasu dla dzieci	72,85
Bezrobocie, trudna sytuacja materialna i mieszkaniowa	47,14
Emigracje rodziców	47,14
Nieumiejętność okazywania dziecku uczuć	41,42
Wpływ mediów i presja otoczenia na to, by dobrze wychować dziecko	28,57
Konflikty między małżonkami	21,42
Zbyt wczesne ojcostwo i macierzyństwo	17,14
Uzależnienia, przemoc, choroby psychiczne	15,71

Dane nie sumują się ze względu na wybory wielokrotne dokonane przez osoby badane.

Źródło: Frączek (2015, s. 83).

Wykres 1. Czynności opiekuńczo-wychowawcze składające się na rolę współczesnego ojca

Źródło: Niemiec (2015, s. 68).

o ważności roli ojca w wychowaniu synów przesądza to, iż stanowi on model zachowań męskich (54,28%); warunkuje prawidłowy rozwój psychiczny (77,14%) i uczy syna bycia dobrym ojcem w przyszłości (61,42%).

Matka kształtuje zaś u syna wrażliwość uczuciową (80,00%); właściwy sposób odnoszenia się do dziewcząt/kobiet (81,14%); warunkuje kształtowanie się w nim obrazu mężczyzny (28,57%) i ojca (25,71%). Natomiast

w przypadku córek ojciec wpływa na powstanie obrazu przyszłego męża i kształt relacji z mężczyznami (po 71,42%); daje córce poczucie bezpieczeństwa (51,42%); jest dla niej wzorem mężczyzny (50,00%); wpływa na kształtowanie jej tożsamości i kobiecości (18,57%). W percepcji badanych matka wpływa na kształtowanie kobiecości córki (74,28%); jest dla niej wzorem pełnienia w przyszłości roli matki (77,14) i wpływa na kształtowanie jej wrażliwości (47,14%) (Frączek, 2015).

Podsumowanie

Podsumowując najważniejsze rezultaty badań, w percepcji społecznej rola matki polega głównie na okazywaniu miłości, opiece i trosce. Jej atrybutami jest zatem ekspresja uczuć, tworzenie w rodzinie klimatu ciepła oraz czułości. Rola ojca to również okazywanie miłości, lecz także dyscyplinowanie dzieci, zaspokajanie potrzeby bezpieczeństwa, zapewnienie rodzinie bytu materialnego. Badane osoby postrzegają role rodzicielskie w kontekście tradycyjnego podziału

obowiązków i zadań, aczkolwiek dostrzegają postępujące zmiany w sposobie ich pełnienia. Przede wszystkim zmienia się w ich opinii opiekuńczo-wychowawcza rola ojca, który aktualnie w znacznie większym stopniu niż kiedyś włącza się w sprawy rodzinne, wychowawcze i opiekuńcze, poświęcając dzieciom czas oraz nawiązując z potomstwem bliskie i ciepłe relacje. Pełnienie opiekuńczo-wychowawczej roli rodzicielskiej jest zadaniem trudnym. Jak wskazali badani, podstawowe trudności wiążą się z faktem, że oboje rodzice podejmują dziś aktywność zawodową, co generuje brak odpowiedniej ilości czasu dla dzieci.

W zakończeniu warto uwypuklić, że refleksja nad rolami rodzicielskimi, zwłaszcza w kontekście współczesnych przemian, staje się ważnym tematem badawczym, wymagającym dalszych eksploracji. Z pewnością nie wyczerpującej tej problematyki refleksje przedstawione w tym opracowaniu. Zostały w nim bowiem zarysowane jedynie najważniejsze zagadnienia wynikające z badań, które mogą inspirować do dalszych analiz oraz bardziej pogłębionych studiów.

Bibliografia

- Bołoz, W. (2007). Ekologia rodziny w kontekście współczesnego społeczeństwa. *Studia Ecologiae et Bioethicae*, 5, 9–22.
- Brańpiel, J. (2012). Znaczenie przemian społecznych dla współczesnego rodzicielstwa. W: J. Brańpiel, B. Górnicka (red.), *Rodzicielstwo w kontekście współczesnych przemian społecznych* (s. 13–21). Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego.
- Chomczyńska-Miliszkievicz, M. (1999). *Rodzicielstwo – między wiedzą a intuicją*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Frączek, G. (2015). Rola rodzicielskie we współczesnej rodzinie w percepcji osób młodszego i starszego pokolenia. Nieopublikowana praca dyplomowa. Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Izdebska, J. (2015). *Dziecko – dzieciństwo – rodzina – wychowanie rodzinne. Kategorie pedagogiki rodziny w perspektywie pedagogiki personalistycznej*. Białystok: Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna.
- Każmierczak, M. (2015). *Oblicza empatii w procesie adaptacji do rodzicielstwa*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Kwak, A. (2008). Społeczny i indywidualny wymiar rodzicielstwa. W: A. Kwak (red.), *Rodzicielstwo między domem, prawem, służbami społecznymi* (s. 17–39). Warszawa: Wydawnictwo APS.
- Marzec, D., Badora, S., Czeredreka, B. (2001). *Rodzina i formy jej wspomagania*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Niemiec, G. (2015). Rola wychowawcza ojca w świadomości społecznej. Nieopublikowana praca magisterska. Rzeszów: Uniwersytet Rzeszowski.

- Pilecka, E., Pietrzyk, M. (2009). Pożegnanie z Matką Polką...? Kobieta XXI wieku. W: T. Sakowicz, K. Gąsior (red.), *Kobieta w rodzinie. Aktualna rzeczywistość i nadzieje* (s. 197–214). Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego.
- Slany, K. (2008). *Alternatywne formy życia małżeńsko-rodzinnego w ponowoczesnym świecie*. Kraków: Zakład Wydawniczy Nomos.
- Sosnowski, T. (2011). *Ojciec we współczesnej rodzinie*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.
- Śniegulska, A. (2017a). Role rodzicielskie matki i ojca w percepcji młodzieży studiującej. W: A. Garbarz, W. Matyskiewicz, M. Urbańska (red.), *Etyka – Rodzina – Społeczeństwo* (s. 152–164). Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Śniegulska, A. (2017b). Wokół problematyki ról rodzicielskich. W: B. Szluz (red.), *Obraz współczesnej rodziny. Teoria i badania* (s. 179–188). Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.
- Wałęcka-Matyja, K. (2014). Role i funkcje rodziny. W: I. Janicka, H. Liberska (red.), *Psychologia rodziny* (s. 95–110). Warszawa: WN PWN.
- Zwoleński, A. (2008). Zanik współczesnej rodziny. W: B. Muchacka (red.), *Rodzina w kontekście współczesnych problemów wychowania* (s. 11–31). Kraków: PAT.

CARING AND EDUCATIVE ROLE OF PARENTS IN SOCIAL PERCEPTION

Abstract

Over the last decades, very profound and multifaceted transformations of social life and customs have taken place worldwide. New global cultural trends, which have influenced the changes in the patterns of family life, as well as the changes in family structure have emerged. Moreover, the preferences in relation to the value of family life, educational tradition and the young people's attitudes towards marriage and parenthood have changed. At the same time, the roles fulfilled by parents have changed, which has its significant implications visible above all in the field of the tasks as well as care and educational functions fulfilled by the family.

The article discusses the problem of the perception of the caring and educational role of mother and father. It was assumed that the caring and educational role generally consists in satisfying the offspring's basic needs, their higher needs and taking up educational activities in terms of health, moral, aesthetic and intellectual education. Thus, it is creating offspring such conditions which will allow to achieve potential development and life independence.

The article is a report from research carried out by means of a survey method using the technique of a questionnaire. In the context of this research, the main research question: "What is the social perception of the caring and educational role of mother and father?", was answered. Based on these results, it can be stated that the respondents attribute these features which are related to expressive functions to the role of a mother. They notice, however, that fathers more often spend their free time with a child, establishing close emotional relations with a child, therefore, according to them, the fatherly role is extended to issues related to the care and upbringing of offspring.

Key words: parental role, care, upbringing, motherhood, fatherhood